

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства»
на тему: «Оцінювання конкурентоспроможності регіону (на
прикладі Одеської області)»

Виконавець:

студентка ФЕУП

Арнаутова Валерія Валеріївна _____

Науковий керівник:

к.е.н, ст. викладач

Фіалковська Анастасія Андріївна _____

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сильна держава складається з сильних регіонів. Такий підхід обумовлює проблему територіальної конкурентоспроможності як пріоритетного напрямку економічних досліджень і реалізації регіональних програм.

З однієї сторони, неможливість використання загальних уніфікованих для України в цілому заходів підвищення національної конкурентоспроможності вимагає їх конкретизації на основі внесення коректив регіональної спрямованості. Регіон, будучи цілісним соціально-економічним утворенням, в той же час виступає в якості підсистеми єдиної соціально-економічної системи держави, внаслідок чого конкурентоспроможність регіонів представляє необхідну складову конкурентоспроможності країни в цілому.

З іншої сторони, глобалізацію, як домінуючий світовий процес, незмінно супроводжує її регіоналізація. З розмиванням національних кордонів в сучасних економічних процесах регіон стає як основною територіальною економічною одиницею, так і активним суб'єктом конкуренції, аж до гео економічної, несучи багаторазово велике функціональне навантаження, виступаючи агентом економічних зв'язків і здійснюючи внутрішньо-регіональну соціально-економічну політику. Це в повній мірі стосується не тільки регіонального об'єднання держав, а й регіонального об'єднання в окремо взятій державі.

Цими двома обставинами актуалізується необхідність глибокого аналізу і переосмислення ролі і місця регіону в національному економічному просторі, його потенційних можливостей і перспектив розвитку в контексті конкурентоспроможності, яка має динамічним і короткочасним характером, який проявляється як швидкозмінна властивість економічного суб'єкта в рамках певного конкурентного поля на певному часовому етапі.

В Україні адміністративно-територіальний поділ здійснено на підставі об'єднання населених пунктів в райони, які об'єднуються в області. На особливому місці в Україні стоїть Одеська область, яку в повній мірі можна вважати регіоном, що об'єднує 26 районів. Унікальність розташування обумовлює необхідність більш чіткого визначення конкурентоспроможності Одеського регіону.

Слід зазначити, що проблематика конкурентоспроможності регіону детально опрацьована в економічній науці. Окремі її аспекти розроблюють В. Василенко, О. Агафоненко та В. Будяков, Г. Захарчин та О. Юринець, С. Пелих, О. Ткач, Ю. Савельєва, О. Коротич. Значно менше уваги приділено вченими безпосередньо конкурентоспроможності Одеського регіону. Цим питанням займалися Н.М. Андрєєва, Т.О. Безверхнюк, І. Д. Півоварчук, Д. Д. Радулов, О. В. Горняк та ін.

Метою роботи є здійснення оцінювання конкурентоспроможності Одеського регіону.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розглянути конкурентоспроможність як оцінну категорію;
- визначити поняття та сутність конкурентоспроможності регіону;
- дослідити методика оцінювання конкурентоспроможності регіону;
- надати загальну характеристику Одеського регіону;
- провести SWOT і PEST аналіз Одеського регіону;
- здійснити оцінку конкурентних переваг Одеського регіону;
- визначити особливості туризму як основного напрямку підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону;
- з'ясувати можливості формування промислового вузла на базі Одеського регіону.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання конкурентоспроможності регіонів.

Предметом дослідження є методика оцінки конкурентоспроможності Одеського регіону.

Методи дослідження. В процесі дослідження використано систему методів, направлену на досягнення поставленої мети та завдань, яка включає: метод порівняння застосовано щодо вивчення категорії конкурентоспроможності; методи аналізу та синтезу застосовано в процесі аналізу конкурентоспроможності одеського регіону; методи дедукції та індукції використано для з'ясування напрямів підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону; графічний та табличний методи використано для оформлення наочності дослідження; методи наукової абстракції та узагальнення використано в процесі формулювання висновків дослідження.

Інформаційна база дослідження включає нормативно-правові акти, які визначають стратегію розвитку регіону; результати дослідження Одеського регіону; наукові статті на тематику оцінки конкурентоспроможності, підручники та монографії.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (44 найменування) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 74 сторінки. Основний зміст викладено на 54 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 4 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **першому розділі** «Теоретичні засади оцінювання конкурентоспроможності регіону» проаналізовано поняття «конкурентоспроможність», визначено сутність конкурентоспроможності регіону, охарактеризовано методика оцінювання конкурентоспроможності регіону, представлені у науковій літературі.

У **другому розділі** «Аналіз конкурентоспроможності Одеського регіону» надано загальну характеристику Одеської області, проведено SWOT

і PEST-аналіз Одеського регіону, здійснено оцінку конкурентних переваг Одеської області.

У **третьому розділі** «Напрями підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону» запропоновано основні шляхи підвищення конкурентоспроможності Одеської області, а саме: розвиток туризму та формування промислового вузла на базі Одеського регіону.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Конкурентоспроможність – це багаторівнева економічна категорія, складовими рівнями якої є: технологія, товар, підприємство, регіон, галузь і країна.

2. Конкурентоспроможність регіону доцільно визначити як властивість, яка характеризується рівнем конкурентоспроможності сфер виробництва регіону, які здійснюють у ньому виробничо-господарську діяльність більш ефективно у порівнянні з іншими регіонами. Конкурентоспроможність регіону, з одного боку, формується під впливом низки економічних, політичних, структурних та інших чинників і є генератором економічних можливостей, які виокремлюються з розвитком конкурентних переваг.

3. На сьогодні відсутня універсальна методика оцінки конкурентоспроможності регіону. Проведений аналіз дозволив виокремити методику, за якою необхідно обрати потрібні показники, що характеризують регіон, провести нормування обраних показників (індексів) для дестимуляторів та стимуляторів, визначити інтегральний індикатор конкурентоспроможності регіону по кожній з груп показників та побудувати радіальну діаграму конкурентоспроможності, або багатокутник конкурентоспроможності.

4. Одеська область розміщена на крайньому південному заході України та межує з Вінницькою, Кіровоградською, Миколаївською областями, а також на суші та на морі з Республікою Молдовою, Румунією, Болгарією, Туреччиною. Вигідне географічне положення є причиною розвинутого транспортного комплексу зовнішньоекономічної діяльності. Тут розташовані найбільші морські порти України, проходять найважливіші транспортні і вантажні потоки. Водночас це привабливий регіон для розвитку туризму і рекреаційної галузі. В області - 26 районів, 17 міст, у тому числі 5 обласного підпорядкування, 33 селища міського типу та 1140 сільських населених пунктів.

5. Результати SWOT і PEST-аналізу засвідчують, що Одеський регіон має значний потенціал, обумовлений географічним положенням, розвинутою транспортною інфраструктурою, високим інтелектуальним потенціалом, наявністю аграрної структури, переробної промисловості. Встановлено можливість Одеського регіону нормально розвиватися може забезпечити переформування та вдосконалення політико-правової структури, створення

сприятливих умов для розвитку його соціально-економічного потенціалу та проведення ефективної державної технологічної політики. Визначено чіткий перелік проблем стійкого соціально-економічного розвитку Одеської області та можливі напрямки їх усунення.

6. Проведена оцінка конкурентних переваг дозволила встановити інтегральний індекс конкурентоздатності серед регіонів, які межують з Одеським регіоном. Розрахунки засвідчили, що за цим показником Одеський регіон знаходиться на другому місці після Кіровоградського регіону, але випереджає Вінницький та Миколаївський регіон. Серед конкурентних переваг Одеського регіону слід визнати показники валового регіонального доходу, доходу в розрахунку на 1 особу та кількість суб'єктів господарювання на 1000 осіб. Водночас необхідно підтягнути обсяги прийняття в експлуатацію житлових будівель на 1 особу та капітальних інвестицій в розрахунку на одну особу.

7. Через нерівномірність концентрації туристичних ресурсів та відмінності внутрішньо регіонального розвитку туристичної інфраструктури позитивний вплив туристичної діяльності на стан економіки Одеської області є недостатнім. На основі проведеного аналізу територіальної організації рекреаційних умов і ресурсів Одеської області та відповідної оцінки рівня розвитку основних складових туристично-рекреаційного комплексу запропоновано модель комплексного регіонального туристичного продукту, основними елементами якої є: іміджева інфраструктура; мережева модель функціонування ТРК; управлінська інфраструктура розвитку ТРК області.

8. Важливим напрямом підвищення конкурентоздатності Одеського регіону є формування промислового вузлу на базі Одеської агломерації. Промисловий вузол слід будувати на підставі кластерного підходу. Зокрема акцент слід зробити на формуванні кластерів у машинобудуванні. При цьому слід зазначити, що машинобудівні підприємства Одеської області виробляють продукцію на основі застарілого обладнання, яка за багатьма характеристиками (зокрема, інноваційними) не може конкурувати з іноземними аналогами. Тому найбільш доцільними кластерами в цій сфері є: виробництво промислового холодильного устаткування, виробництво передавальної апаратури, верстатобудування, виробництво трамваїв.

АНОТАЦІЯ

Арнаутова В. В. «Оцінювання конкурентоспроможності регіону (на прикладі Одеської області)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі проводиться оцінювання конкурентоспроможності Одеського регіону. Визначено поняття та сутність конкурентоспроможності регіону, досліджено методику оцінювання конкурентоспроможності.

Надано загальну характеристику Одеському регіону, проведено SWOT і PEST аналізи, здійснено оцінку конкурентних переваг, визначені особливості туризму як основного напрямку підвищення конкурентоспроможності.

Проведено аналіз територіальної організації рекреаційних умов і ресурсів Одеської області, з'ясовані можливості формування промислового вузла на базі Одеського регіону.

Ключові слова: конкурентоспроможність, інфраструктура, розвиток, туризм, промисловий вузол.

ANNOTATION

Arnautova V. “Evaluation of regional competitiveness (on the example of the Odesa region)”.

Qualifying work on obtaining a bachelor’s degree in the specialty 6.030504 «Enterprise economy». – Odesa National Economics University. – Odesa, 2019.

The competitiveness of the Odesa region is assessed in the thesis. The concept and essence of the region's competitiveness are determined. The methodology of competitive assessment is investigated.

The general description of the Odesa region is given. SWOT and PEST analysis are carried out. The competitive advantages of the Odesa region are assessed. The features of tourism as the main direction of increasing competitiveness are determined.

The analysis of the territorial organization of recreational conditions and resources of the Odesa region is carried out. The possibilities of forming an industrial unit on the basis of the Odesa region are clarified.

Keywords: competitiveness, infrastructure, development, tourism, industrial node.